

Yhteenveto

Metsäteollisuuden vientiosuoksilla painotettu maailmantalouden bruttokansantuotteen reaalikasvu pysyy vuonna 2002 suunnilleen viimevuotisella 1,5 prosentin tasolla. Vientimarkkinoiden heikon talouskehityksen vuoksi myös Suomen metsäteollisuuden tuotannon kasvu on hidasta. Ainoastaan sellun tuotanto kasvaa ripeästi uusien investointien käyttöönoton ja viennin vauhdittamana. Vientimaissa heikko kysyntä ja runsas tarjonta ovat heijastuneet hintoihin. Suomen sahatavaran nimellinen vientihinta nousee tänä vuonna, mutta paperin ja sellun hinnat laskevat. Lisääntynyt puun tarve sellun tuotannossa nostaa kuitupuun markkinahakuita. Tukkipuun tarpeen lisäys katetaan suureksi osaksi tuonnilla, mutta myös sen hakkuut lisääntyvät.

Vuonna 2003 maailmantalous kasvaa kuluvaan vuoteen nopeammin. Suomen metsäteollisuuden vientiosuoksilla painotetun bruttokansantuotteen reaalikasvun odotetaan nousevan noin 2,5 prosenttiin. Metsäteollisuuden tuotanto ja vienti kasvavat, mutta määrät jäävät vaneria, sellua ja kartonkia lukuun ottamatta alle vuoden 2000 ennätystason. Paperin kysynnän elpymässä vientihinnat alkavat vuoden mittaan nousta, mutta alhaisen lähtötason vuoksi keskimääräinen nimellinen vientihinta pysyy vuositasolla liki ennallaan. Sahatavaran vientihintojen nousua vaimentaa Euroopan rakentamisen hidaskasvu. Kotimaassa metsäteollisuuden tuotannon kasvu lisää puun kysyntää ja kantohinnat nousevat lähelle vuoden 2000 tasoa. Kuitupuun kysynnän lisäys katetaan suurimmaksi osaksi kuitupuun ja hakkeen tuonnilla. Tukin hakkuut kasvavat kotimaan tarjonnan lisääntyessä ja sen tuonti vähenee.

Ennusteiden suurin epävarmuus liittyy Yhdysvaltain talouskasvuun, ja sen vaikutuksiin maailmantalouteen. Myös Japanin talouden elpyminen on edelleen epävarmaa. Euroalueella merkittäviä uhkatekijöitä ovat lisäksi Saksan talouskehitys sekä alueen muiden suurten talouksien, Ranskan ja Italian hidaskasvu. Mikäli kasvu vientimaissa jää ennustettua pienemmäksi, myös Suomen metsäsektorin kehitys on ennustettua heikompa.

Taloudellinen toimintaympäristö

Yhdysvalloista vuoden 2000 loppupuolella alkanut suhdanteiden voimakas heikkeneminen pitää maailmantalouden kasvun vuonna 2002 edelleen varsin alhaisella tasolla. Vaikka suhdannekuopan pohja on ohitettu, vientimaiden talouden elpyminen on ollut hidasta. Suomen metsäteollisuuden tärkeistä euroalueen vientimaista talouskasvu ja puutuotteiden käytön kannalta tärkeä rakentaminen ovat kehittyneet heikosti muun muassa Saksassa.

Vuonna 2003 euroalueen talouskasvun ennustetaan nopeutuvan maailmantalouden kasvun myötä. Suomessa talouskasvu nopeutuu viennin vetämänä vientimaiden kysynnän voimistuessa. Hieman paranevia vientinäkymiä varjostavat metsäteollisuudessaakin varsin suuret riskit. Mikäli Yhdysvaltojen talouskasvu hiipuu esimerkiksi kuluttajien luottamuksen heikentymisen seurauksena, koko maailmantalouden kasvun paraneminen on vaarassa. Myös Japanin talouskehitykseen liittyy edelleen paljon epävarmuutta. Uhkana maailmantalouden kasvu on myös mahdollinen Irakin tilanteesta

johtuva jyrkkä öljyn hinnan nousu, mikäli hinta jää korkeaksi pitemmäksi aikaa. Euroalueella lisäriskein muodostaa alueen suurimpien talouksien, Saksan, Ranskan ja Italian muita maita hitaampi kasvu. Erityisesti Saksan heikko talouskehitys on riski Suomen metsäteollisuudelle, koska sekä suora vaikutus Suomen vientiin että heijastusvaikutukset koko Euroopan talouskehitykseen ovat merkittäviä.

Metsäteollisuuden tuotanto-, vienti- ja hintakehitys

Vuonna 2002 rakentamisen hidaskasvu lisää puutuotteiden kysyntää Euroopassa vain vähän. Suomen sahatavaran tuotanto ja vienti kasvavat noin prosentin verran ja vienti suuntautuu yhä enemmän Euroopan ulkopuolelle. Sahatavaran viennin nimellinen yksikköhinta on vuoden mittaan hieman noussut. Vuositasolla hinnannousu jää noin 2 prosenttiin.

Vuonna 2003 Euroopan rakentamisen ja puutuotteiden kysynnän kasvu jatkuu hitaana. Kotimaassa rakentamisen kasvu lisää sahatavaran kulutusta ensi vuonna, mikä yhdessä viennin kasvun myötä nostaa sahatavaran tuotantoa 2 prosenttia. Myös hintojen odotetaan vahvistuvan, mutta runsas tarjonta pitää hintojen nousun pienenä ja Suomen vientihinnan ennustetaan nousevan noin 2 prosenttia.

Paperituotteiden markkinoilla erityisesti ne laadut, joiden kysyntä riippuu mainonnasta ja lehtien ilmoitusmyynnistä, ovat kärsineet vuonna 2002 hitaasta talouskasvusta. Kokonaisuudessaan Suomen paperin ja kartongin tuotanto ja vienti nousevat noin 2 prosenttia viime vuoden tasosta, mutta keskimääräinen nimellinen vientihinta laskee noin 6 prosenttia. Viennin vauhdittamana sellun tuotanto kasvaa noin 9 prosenttia, mutta viennin keskihinta jää noin 14 prosenttia alle vuoden 2001 keskihinnan.

Vuonna 2003 paperin kysynnän kasvun odotetaan vähitellen nopeutuvan ja vetävän Suomen paperin viennin lähes 5 prosentin kasvuun. Koska markkinoille ei ole juurikaan tulossa uutta kapasiteettia, nykyisen kapasiteetin käyttö tehostuu. Paperien hintojen odotetaan lähtevän kysynnän kasvun myötä ensi vuonna hienoiseen nousuun, mutta alhaisen lähtötason vuoksi vuoden 2003 keskimääräinen vientihinta jää lähes kuluvan vuoden tasolle. Myös kartongin tuotanto, vienti ja vientihinnat nousevat vuonna 2003. Sellun vientimäärien odotetaan pysyvän lähes ennallaan, mutta kotimaan lisääntynyt kulutus nostaa sellun tuotantoa noin kahdella prosentilla. Kasvavan kysynnän myötä sellun markkinahinnan odotetaan vähitellen vahvistuvan.

teettia, nykyisen kapasiteetin käyttö tehostuu. Paperien hintojen odotetaan lähtevän kysynnän kasvun myötä ensi vuonna hienoiseen nousuun, mutta alhaisen lähtötason vuoksi vuoden 2003 keskimääräinen vientihinta jää lähes kuluvan vuoden tasolle. Myös kartongin tuotanto, vienti ja vientihinnat nousevat vuonna 2003. Sellun vientimäärien odotetaan pysyvän lähes ennallaan, mutta kotimaan lisääntynyt kulutus nostaa sellun tuotantoa noin kahdella prosentilla. Kasvavan kysynnän myötä sellun markkinahinnan odotetaan vähitellen vahvistuvan.

Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Kuluvana vuonna metsäteollisuuden tuotantokustannuksia lisäävät työvoimakustannusten ja kantohintojen nousu, kun taas muiden panosten hinnat säilyvät lähes ennallaan tai alenevat. Työvoimakustannukset nousevat kuitenkin viime vuotta maltillisemmin ja kantohintojen nousu on suhteellisen vähäistä. Lopputuotteiden kysynnän hidaskasvu nostaa metsäteollisuuden kapasiteetin käyttöastetta vain vähän viime vuodesta. Esimerkiksi paperi- ja kartonkiteollisuudessa käyttöaste nousee viime vuoden 88 prosentista 89 prosenttiin. Kustannusten nousun ja paperiteollisuuden vientihintojen laskun seurauksena koko metsäteollisuuden kannattavuus ja tulos heikkenevät kuluvana vuonna. Aikakauslehtipaperin ja sahatavaran kannattavuus on muita tuoteryhmiä heikompi.

Vuonna 2003 kantohinnat ja työvoimakustannukset nousevat edelleen. Lisäksi kysynnän elpymisen ja mahdollinen öljyn hinnan nousu luovat paineita massa- ja paperiteollisuuden käyttämien pigmenttien ja kemikaalien hintojen korotuksiin. Kustannusten noususta huolimatta kotimaisen metsäteollisuuden kannattavuuden odotetaan paranevan tuotannon kasvaessa ja vientihintojen noustessa. Paperi- ja kartonkiteollisuudessa käyttöaste nousee 92 prosenttiin eli pysyy vielä verrattain alhaisena.

Raakapuumarkkinat

Metsäteollisuuden tuotannon kasvaessa raakapuun kysyntä lisääntyy ja markkinahakkuut nousevat tänä vuonna 2 prosentilla eli 54,2 miljoonaan kuutiometriin. Raakapuun tuonti kasvaa vähän yltäen noin 15,5 miljoonaan kuutiometriin, mutta tuonnin rakenne muuttuu aiempaa tukkivaltaisemmaksi. Lisääntynyt puun tarve sellun tuotannossa nostaa kuitupuun markkinahakkuuta ja tuonti vähenee. Sen sijaan tukkipuun tarpeen lisäys katetaan suureksi osaksi tuonnilla. Kuluvana vuonna kasvanut raakapuun kysyntä nostaa kantohintoja keskimäärin 1–3 prosenttia viime vuodesta.

Vuonna 2003 markkinahakkuut ja raakapuun tuonti kasvavat molemmat 2 prosenttia, kun metsäteollisuuden puun tarve edelleen kasvaa. Markkinahakkuut nousevat 55,1 miljoonaan ja tuonti 15,8 miljoonaan kuutiometriin. Raakapuun tuonnissa tukin tuonti vähenee, kun tukkipuuta hakataan kotimaan tarjonnan lisääntyessä 3 prosenttia enemmän. Kuitupuun ja hakkeen tuonti kasvaa, koska kotimaassa kuitupuun tarjonnan ei odoteta paljon lisääntyvän. Raakapuun kysynnän kasvaessa keskimääräiset kantohinnat nousevat puutavaralajista riippuen 2–4 prosenttia.

Yksityismetsien puuntuotannon investoinnit ja kannattavuus

Yksityismetsien puuntuotannon investoinnit ylittävät tänä vuonna 190 miljoonaa euroa. Investoinnit ovat kasvaneet metsänomistajien lisätessä omaa panostustaan, jonka osuus on jo yli 70 prosenttia kokonaisinvestoinneista. Investointien kasvuun on vaikuttanut lähinnä julkisen tuen rahoitusehtojen parantaminen. Sekä parantuneet rahoitusehdot että rahoituspohjan laajentaminen lisäsivät julkisten varojen käyttöä viime vuonna niin paljon, että rahoitustuki loppui kesken nuoren metsän hoitokohteis-

sa. Kemera-rahoituksen lisäyksistä huolimatta kysyntä todennäköisesti ylittää edelleen siihen käytettävissä olevat julkiset varat. Lisääntynyt panostus puuntuotantoon ja viime vuonna alentuneet kantorahatulot ovat nostaneet yksityismetsien investointiasteen yli 12 prosentin. Vuonna 2003 yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestoinnit kasvavat edelleen lähes 2 prosentilla, mutta metsänomistajien osuus investoinneista pysyy suunnilleen kuluvan vuoden tasolla.

Markkinahakkuiden lisääntyminen ja kantohintojen lievä nousu nostavat yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot vuonna 2002 runsaaseen 1,5 miljardiin euroon, jolloin tulot hehtaaria kohden ovat 113 euroa. Metsänuudistamisen kokonaiskustannukset ovat vuosikymmenen vaihteessa tehtyjen runsaiden päätehakkuiden ja nuorten metsien kunnostuskampanjan takia edelleen korkeat. Kustannusten nousu jäänee kuitenkin 1–2 prosenttiin, joten hehtaariohtainen nettotulos vuonna 2002 nousee 97 euroon. Vuonna 2003 yksityismetsätalouden kantorahatulot nousevat hakkuiden ja kantohintojen noustessa jo noin 1,6 miljardiin euroon. Mikäli kustannusten nousu ei kiihdy, nettotulos hehtaaria kohden nousee 104 euroon. Vaikka bruttokantorahatulot jäävät vuosina 2002–2003 runsaasti alle huippuvuosien tason, reaaliset bruttokantorahatulot ovat noin 20 prosenttia korkeammat kuin 1990-luvulla keskimäärin.

Työvoima

Metsäteollisuuden tuotannon kasvaessa kuluvana ja ensi vuonna verrattain hitaasti myös työllisyys pysyy vuosina 2002–2003 viimevuotisella 70 000 henkilön tasolla. Toimialoittain tarkasteltuna poikkeuksia ovat puumassa- ja puusepänteollisuus. Puusepänteollisuudessa työllisyys heikkenee vuonna 2002, mutta puumassateollisuudessa kasvava tuotanto lisää työllisyyttä. Vientiin suuntautunut suur-

teollisuus ei vähentänyt työvoimaa viime vuonna kysynnän alentuessa. Todennäköisesti syynä oli laskusuhdanteen odotettu lyhytaikaisuus ja huoli työvoiman riittävydestä pidemmällä aikavälillä. Suurteollisuudessa työttömyysasteet ovat laskeneet noin neljään prosenttiin, mitä pidetään käytännön täytyöllisyyden tasona.

Metsätaloudessa viime vuonna vähentyneet tukkipuun hakkuut johtivat puunkorjuutyön vähenemiseen ja työllisyyden alenemiseen. Työllisyys alenee vielä kuluvanakin vuonna 26 000 henkilöön. Vuonna 2003 suhdanteiden paranemisen odotetaan kääntävän puunkorjuun taas hienoiseen kasvuun, joten työllisyyden aleneminen pysähtyy ja se jää samalle tasolle kuin kuluvana vuonna. Vakiintuminen koskee erityisesti palkansaajatyöpanosta, joka on viime vuosina voimakkaasti alentunut yrittäjätöpanoksen kasvaessa. Metsätaloudessa työttömyysaste on laskenut kaikkien toimialojen keskimääräiselle tasolle noin yhdeksään prosenttiin.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdannekatsauksen ennusteet metsäsektorin kehitykselle perustuvat julkisiin tilastoihin ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä, eri lähteistä saatavaan metsäsektoria koskevaan markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtävään tutkimukseen. Kuva maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi IMF, ETLA, Merrill Lynch ja Dresdner Bank) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys-lokaakuun 2002 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoi-

hin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2002–2003.

Metsäsektorin ennusteet ovat katsauksessa piste-ennusteina. Ne vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä pohjautuen vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurin riski katsauksen ennusteille on odotettua heikompi kasvu. Avainasemassa on Yhdysvaltain talouskasvu, jonka odotetaan nopeutuvan vuonna 2003. Elpymisen viivästyminen jarruttaisi koko maailmantalouden kasvua ja metsäteollisuustuotteiden kysyntää. Öljyn hinnan jyrkkä nousu Irakin tilanteen vuoksi on myös uhka talouskasvulle, mikäli hinta jää korkealle tasolle pitkemmäksi aikaa. Euroopassa lisäuhkana on Saksan epävarma talouskehitys, joka on riski Suomen metsäteollisuudelle. Sillä on suora vaikutus Suomen vientiin ja heijastusvaikutuksia koko Euroopan talouteen. Mikäli talouskasvu Euroopassa jää odotettua heikommaksi, metsäteollisuustuotteiden kysyntä jää ennustettua alhaisemmaksi ja hintakilpailu kiristyy. Kilpailua Euroopan vientimarkkinoilla kirittäisi osaltaan myös Yhdysvaltain dollarin merkittävä heikentyminen euroon nähden. Se vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista. Vientimarkkinoiden tässä ennustettua huonompi kehitys heijastuisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.